

FORSLAG TIL FORVALTNINGSPLAN MED SKJØTSELSPLAN FOR SKJENNUNGSÅSEN FRILUFTSLIVSOMRÅDE

Innholdsfortegnelse

INNHOLDSFORTEGNELSE	2
INNLEDNING	3
FORVALTNINGSMYNDIGHET OG FORMÅLET MED FORVALTNINGSPLANEN.....	4
BAKGRUNNSINFORMASJON	5
OMRÅDEBESKRIVELSE	5
KLIMA	6
GEOLOGI.....	6
NATURVERDIER	6
HISTORISK BRUK AV OMRÅDET.....	7
DAGENS BRUK.....	8
TILGJENGELIGHET.....	8
STINETT OG LØYPER.....	8
UTFLUKTSMÅL.....	11
BRUKERGRUPPER.....	11
VERNEVERDIER.....	11
TRUSLER MOT VERNEVERDIENE	12
FORVALTNINGSMÅL.....	12
ROLLER OG GJENNOMFØRING AV FORVALTNING OG SKJØTSEL AV SKJENNUNGSÅSEN FRILUFTSLIVSOMRÅDE	13
RETNINGSLINJER OG MÅL FOR FORVALTNING AV VERNEOMRÅDET	14
SONEINDELING	14
KONSTRUKSJONER OG ANLEGG	15
FERDSELSÅRER	16
VEGETASJON OG BIOLOGISK MANGFOLD	19
UTSIKTSPUNKTER.....	21
RASTEPLASSER	22
SKOGBRANN, VINDFALL, OVERSVØMT SKOG OG INSEKTS- OG SOPPANGREP	22
VILT OG VILTFORVALTNING	22
BEKKER, MYRER, VANN OG FISKE	23
FREMMEDE ARTER	24
HOGGING AV VED INNENFOR VERNEOMRÅDET	24
BRUKERGRUPPER OG INTERESSEGRUPPER	24
ARRANGEMENTER.....	26
MOTORISERT FERDSEL	27
MERKING, SKILTING OG ANNET INFORMASJONSFORMIDLING.....	29
SØPPELHÅNDTERING	30
KULTURLANDSKAP.....	30
LITTERATURLISTE	32
VEDLEGG 1	34
FORSKRIFT OM VERN AV SKJENNUNGSÅSEN FRILUFTSLIVSOMRÅDE, OSLO KOMMUNE, OSLO	34
VEDLEGG 2	38

Forvaltningsplan med skjøtselsplan for Skjennungsåsen friluftslivsområde

---

Innledning

Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) trådte i kraft 1. september 2009. Formålet med markaloven er «å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.» (markaloven §1). I dag har marka en størrelse på ca. 1700 km² og befinner seg i til sammen 19 kommuner og 5 fylker. Markaloven ble laget for å sikre en mer helhetlig forvaltning av markaområdene. Omtrent 20 % (310 km²) av marka ligger i Oslo kommune. Her finner en Lillomarka, Gjelleråsen, store deler av Nordmarka og vestdelen av Østmarka. Oslo kommuneskoger som grunneier eier og forvalter ca. 170km² av marka, det gjelder både områder innenfor grensene til Oslo kommune og skogsområder i nærliggende kommuner som Oslo kommuneskoger har kjøpt opp.

I markalovens § 11 er det hjemmel for å verne friluftslivsområder « som på grunn av naturopplevelsverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet.» . Lovhjemmelen ble til fordi man så et behov for å verne viktige friluftslivsområder, særlig mot skogbruk, for å sikre viktige opplevelsverdier og kontinuitet i naturmiljøet (Ot.prp. nr. 23 (2008-2009)). Forarbeidene til markaloven nevner spesielle særtrekk og kriterier som skal legges vekt på når et område skal verdivurderes som et friluftslivsområde. Blant annet legger forarbeidene vekt på opplevelsverdiene i områder som føles urørt, naturlig, vilt, trolsk, variert, særegent og stille. Viktige elementer for naturopplevelsen er naturlige landskapsrom, vann, bekker og myrer. I tillegg til opplevelsverdiene blir det lagt vekt på om områdene blir mye brukt til friluftsliv og om områdene er lett tilgjengelige. Man kan dermed tolke formålet med vernet slik at det to vilkår som må bli oppfylt for at området ble vernet: Det første vilkåret er at området må ha naturopplevelsverdier som nevnt i forarbeidene, det andre vilkåret er at det må være drevet et friluftsliv i området som disse naturopplevelser kan ha særskilt kvalitet for, altså et friluftsliv der naturopplevelser er en viktig del av formålet. Derfor er aktivitet som forringer områdets naturopplevelsverdi eller gjør at området ikke blir brukt av den delen av friluftslivet som naturopplevelser har en særskilt kvalitet for, være imot verneformålet.

En mer utfyllende metode for å verdisette og kartlegge friluftslivsområder er utarbeidet av Norsk institutt for Naturforskning (NINA) i NINA rapport nr. 664 (Gundersen et al. (2011). Selve kartleggingen og verdisettingen av de aktuelle friluftslivsområdene er blitt gjort av SWECO (Løseth et al. 2012).

De fire første friluftslivsområdene ble vernet ved kongelig resolusjon den 4. oktober 2013. Alle de fire nye verneområdene ligger i Oslo kommune og Oslo kommune er i all hovedsak grunneier.

Forvaltningsmyndighet og formålet med forvaltningsplanen

Klima- og miljødepartementet har ifølge markaloven § 3 forvaltningsansvaret for marka, men departementet har mulighet til å delegere forvaltningsansvaret etter verneforskriften § 11. I 2014 sa Oslo kommune ja til å få delegert forvaltningsansvaret for de fire vedtatte friluftslivsområdene. Dermed fungerer Oslo kommune som forvaltningsmyndighet der rammene for myndighetsutøvelsen er hjemlet i verneforskriftene.

Ifølge verneforskriften § 10 skal forvaltningsmyndighetene utarbeide en «forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av friluftslivsområdet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel og for områdets bruk. (...)». Forvaltningsplanen kan også gi bestemmelser om bruk av området i form av ferdsel (verneforskriften § 5) og danne rammen for skjøtsel for å «oppretholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet» (verneforskriften § 9). Ifølge verneforskriften § 10 skal forvaltningsplanen godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Oslo kommune som administrativ enhet har flere separate roller med tilhørende myndighets- og ansvarsområder. Disse rollene blir styrt av gjeldende lover og forskrifter og de føringene bystyret pålegger. Alt dette vil i sum påvirke utfallet av hvordan kommunen skjøtter eller forvalter et område. En av disse rollene er Oslo kommune som forvaltningsmyndighet etter verneforskriften, som forklart over. En annen rolle er Oslo kommune som generell forvaltningsmyndighet der kommunen forvalter det geografiske området Oslo kommune etter gjeldende lover, forskrifter og politiske føringer. En tredje rolle er Oslo kommune som grunneier. Da har kommunen grunneiers rettigheter og plikter. Som grunneier i marka er det «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger», vedtatt av Bystyret, som er det førende dokumentet for hvordan kommuner forvalter skogeiendommene.

Vedtak og retningslinjer fra Oslo kommunes politikere og Oslo kommunes administrasjon, samt grunneiers rettigheter og plikter, gjelder i verneområdene så fremt de ikke strider imot verneforskriftene og formålet med vernet. Dette kommer fra verneforskriften § 3 der man i friluftslivsområder ikke kan « (...)iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.» Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra verneforskriften (§ 8) dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Dette betyr i praksis at en eventuell søknad som vedrører friluftslivsområdene alltid må behandles av forvaltningsmyndighetene for å se om søknaden går imot verneforskriftene eller berører verneformålet negativt. I tillegg må søknader som berører Oslo kommunes rolle som grunneier bli behandlet etter «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger». Disse rollene vil bli presisert i forvaltningsplanen der det er mest aktuelt. En eventuell søknad vil bli behandlet av både forvaltningsmyndigheten og kommunen som grunneier når den sendes til Bymiljøetaten.

Forvaltningsplanen skal i hovedsak bidra med å ivareta og fremme verneformålene ved å gi mål og retningslinjer for hvordan Oslo kommune bør utøve forvaltningsmyndigheten. Samtidig gir denne forvaltningsplanen føringer på hvordan Oslo kommune bør bruke grunneiermyndigheten og annen generell myndighet i tråd med verneforskriften og verneformålet. Forvaltningsplanen viser til de

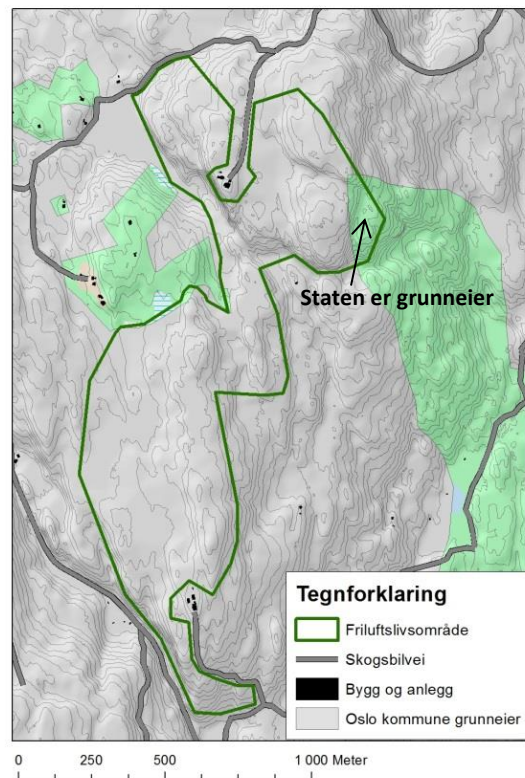
mest aktuelle paragrafene i verneforskriften (vist med grønn skrift), og det er verneforskriftene som direkte er førende for denne forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen legger også rammene for hvordan forvaltningsmyndigheten og Oslo kommune som grunneier bør skjøtte området for å fremme verneformålet, noe som blir nærmere utdypet i den tilhørende skjøtselsplanen.

Forvaltningsplanen er også ment som et dokument der interesserte kan få innsikt i forvaltningen av områdene, hvilke aktiviteter og tiltak som må omsøkes og dermed hva en eventuell søknad bør inneholde.

I denne forvaltningsplanen er det kun markaloven, verneforskriften og friluftslvsloven som blir omtalt. Andre lover og forskrifter som også må vurderes i saksbehandlingen er unnlatt. Her er en oversikt over lover og forskrifter som er, eller kan være, relevante innenfor verneområdet. Listen er ikke uttømmende.

- Forskrift om vern av Skjenningsåsen friluftslvsområde, Oslo kommune, Oslo.
- Markaloven
- Friluftslvsloven
- Naturmangfoldsloven
- Plan- og bygningsloven
- Kulturminneloven
- Vannressursloven
- Motorferdselsloven
- Med mer...

Oslo kommune er grunneier i størstedelen av verneområdet. Staten er grunneier av en liten snipp av Skjenningsåsen. Det betyr at Oslo kommune fungerer som forvaltningsmyndighet etter verneforskriften i hele området, men at kommunen ikke har grunneierrettigheter der Staten er grunneier. Det betyr i praksis at man må søke til staten som grunneier i saker som krever grunneiertillatelse. Da er det statens egne interne retningslinjer som gjelder.

Oversikt over områder der Oslo kommune er grunneier (grå) og andre grunneiere (lysegrønn).

Bakgrunnsinformasjon

Områdebeskrivelse

Skjenningsåsen friluftslvsområde ligger sør i Nordmarka. Verneområdet har en uregelmessig form og snor seg rundt tunet på Frønsvollen og Skjennungstua. Arealet til verneområdet er ca. 0,9 km², og området strekker seg i overkant av 2 km fra nord til sør og er på det bredeste ca. 600 meter. I sør strekker verneområdet seg fra Frønsvollskleiva i sør, for så å gå nordover rundt vestsiden av Frønsvollen over Frønsvollsåsen og Frønsvollsmyrene. Derifra strekker verneområde seg nordover i en tarm mellom Hansehytta og Maristua for deretter å omfatte åsene på hver side av

serveringsstedet Skjennungstua. Landskapet er dominert av runde koller, men på nedsiden av Skjennungstue og ned mot Skådalen finnes det bratte skrenter. Landskapet er skogkledd med enkelte myrer og småvann. Det høyeste punktet innenfor verneområdet er Skjennungsåsen, nord i verneområdet, med sine 495 moh.

Klima

Fordi Nordmarka ligger i høyden, er det ofte kaldere der enn nede i byen. Høyden sammen med det faktum at det faller en del nedbør i området, gjør at det ofte er mye snø i Nordmarka. Snøen gjør at vekstsesongen blir kortere i Nordmarka enn de laveliggende områdene i Oslo.

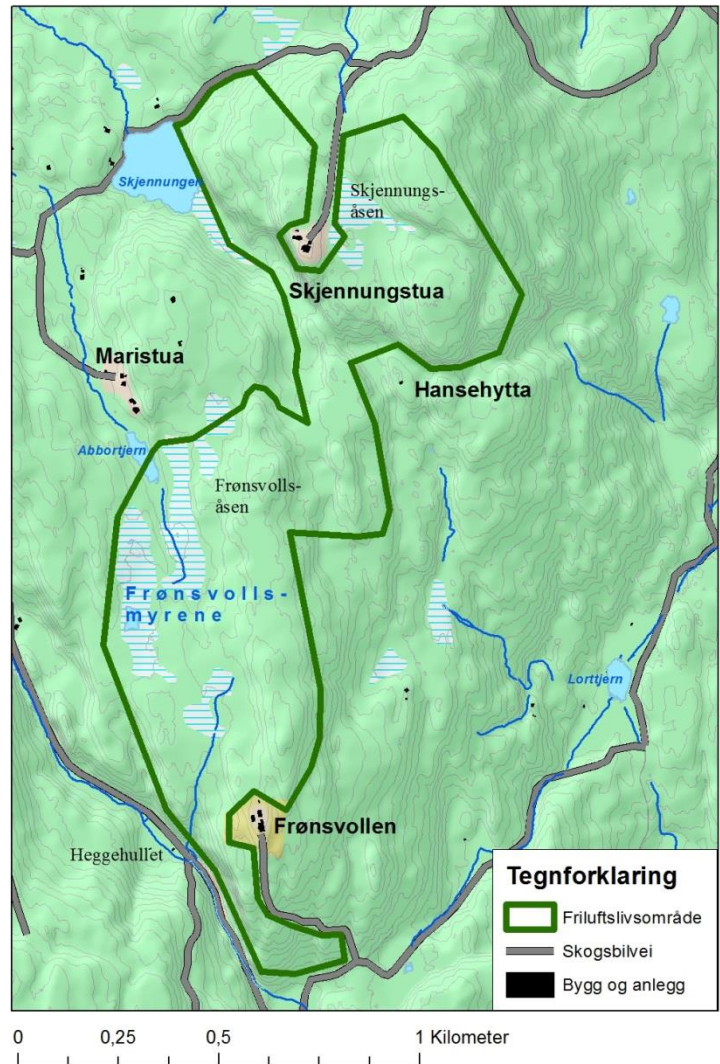
Geologi

Berggrunnen i verneområdet består av dypbergarten syenitt som går under navnet grefsen-syenitt. Denne bergarten ble dannet da jordskorpa sprakk opp og dannet en rekke vulkaner for ca. 275 millioner år siden. Etter den tid har berggrunnen blitt forvitret av vær, vind og istider til det småkuperte, relativt bare kollelandskapet en ser i dag. Bergarten er næringsfattig, hard og sur, noe som gir området surt og fattig jordsmonn. Hele område ligger over den marine grensen, noe som gjør at det ikke finnes næringsrike marine avsetninger. Jordsmonnet i verneområdet er i hovedsak tynt eller med bart fjell. Helt i sør og helt i nord-vest (ved vannet Skjennungen) finnes det små områder med morenejord. Helt i nord-vest finnes det et rasområde med mye løs stein. I Nord, med unntak av toppen av Skjennungsåsen, er fjellet dekket med et tynt lag av torv eller humus. (NGU.no)

Naturverdier

Vegetasjon og naturtyper

Grana er dominerende treslag i området. På myrene og i de bratteste skrentene finnes en del furutrær. På Skjennungsåsen og Frønsvollsåsen forekommer det et større innslag av bjørk og rogn. I nesten hele området har skogen lav bonitet. Unntaket er dalen nedenfor Skjennungstua, der har skogen middels til god bonitet. Det er mye gammel skog (skog eldre enn 81 år) i verneområdet. Et større bestand av rundt 20 år gammel tett granskog finnes på østsiden av Frønsvollsåsen. Det finnes også enkelte mindre unge granbestander i verneområdet. (Kilden.no). Den dominerende vegetasjonstypen er blåbærskog, men man finner innslag av bærlyngskog mellom myrene og småbregneskog i de sørvendte åssidene. Rett vest for Frønsvollen finnes et lite område med

høystaudeskog. Dessverre er området plantet til med tett granskog. Det er registrert 5 naturtyper innenfor verneområdet. Naturtypene er hovedsakelig knyttet til gammel granskog og intakt lavlandsmyrer på Østlandet, men det finnes elementer som innslag av eddelløvtrær, rik og fattig sumpskog, bergvegger, rasmark og rikere vegetasjonstyper som lågurtskog og høystaudeskog. Av rødlistede arter er det registrert flere rødlistede sopparter. (Naturbase.no)

Dyreliv og Vilt

I Nordmarka finnes vilt som hare, elg, rev, rådyr, ekorn, grevling, orrfugl, jerpe og en rekke spettefugler. Man kan også oppleve rovvilt som mår og gaupe. I området Skjennungsåsen, Øvre Skjennungsmyr er det registrert yngleområde for orrfugl. Tornskate (Nært truet NT) er registrert på Skjennungsåsen. Ved Skjennungstua er det tårnseiler (NT). (Naturbase.no). Det er ingen fiskevann innenfor verneområdet, men i nord-vest grenser området mot til fiskevannet Skjennungen der en kan fiske abbor. (OFA.no)

Historisk bruk av området

De første innvandrede menneskene som kom til Norge etter siste istid var jegere og sankere. Fra for omtrent 6000 år siden spredte jordbruket seg fra Østfold og videre til de næringsrike områdene under den marine grensen (Kulturminner og skogbruk). Flere slike gamle gårder lå i det som nå er Oslo by. I villmarksområdene ble områdene nærmest gårdene en del av gårdseiendommen, mens de mer avsidesliggende områdene ble som oftest til allmenninger. I marka ble det drevet jakt, fiske og matsanking, det ble hugget ved og tømmer, hentet før til husdyra og brukt som beite. (Nordmarka 1996). Fra 700-tallet og utover ble det opprettet setre i skog og fjellet. Frønsvollen er en gammel setervoll som trolig var en av de første setrene i Nordmarka. Frønsvollen het tidligere Stenseter og lå under den gamle gården Sten. Stenseter ble på 1600 og 1700-tallet seter under gården Frøn, derav dagens navn Frønsvollen. På slutten av 1700-tallet ble Frønsvollen mest sannsynlig omgjort til husmannsplass. Det er uklart om den gamle plassen opprinnelig lå der dagens bygninger er. Trolig fantes det en gammel plass nedi bakken litt sør for der Frønsvollen er i dag. I dag blir Frønsvollen leid ut til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. (Wikipedia).

Hogst i Marka var mest til eget forbruk helt frem til begynnelsen av 1500-tallet. Da ble oppgangssaga mer utbredt. Oppgangssaga gjorde det mer effektivt å produsere planker, noe som førte til at skogen kunne bli drevet mer kommersielt. I tillegg til mer moderne sagbruk, ble det utarbeidet et massivt nettverk av dammer, kanaler og andre anretninger for å fløte tømmeret lange avstander til sagbrukene. Det var også på denne tiden at det ble etablert gruvedrift i Nordmarka. I den forbindelse ble store mengder tømmer fra Nordmarka brukt til å produsere trekull. (Nordmarka 1996).

De første fastboende i Marka kom på 1600-1700-tallet i forbindelse med skogbruket og jordbruk. Flere av de gamle setrene ble gjort om til husmannsplasser eller fast bosted for tømmerhuggere. (Nordmarka 1996)

Dimensjonskogst var den dominerende hogstformen i lang tid. Man tok ut de største og beste trærne og lot unge og spinkle trær stå igjen. Dimensjonshogsten gjorde skogen lysåpen. Mye av markas fine gammelskog, for eksempel skogen man finner nord i verneområdet, er skog der det ble drevet dimensjonshogst. Skogbruket endret seg mye etter 2. verdenskrig da bestandsskogbruket ble vanlig. Store hogstmaskiner hogget all skog i et bestand, og ny ensaldret tett skog vokste opp på hogstflatene. Et nettverk av skogsveier ble anlagt for å kunne frakte tømmeret og de store

hogstmaskinene. Tømmerfløtingens tid var nå omme. (Skogbrukslære) Fra 20-tallet og utover 90-tallet ble også store mengder av myrene i Norge grøftet opp og plantet til med skog. I hvert fall en av myrene i verneområdet har vært grøftet. (Det begynte med Frognerseterskogen)

Friluftslivet der folk oppsøkte den ville naturen for egen forlystelses skyld begynte rundt midten av 1800-tallet. Friluftslivet hadde nok sammenheng med nasjonalromantikken som blomstret opp i Norge på den tiden (Drømmen om Marka). Den Norske Turistforening ble stiftet i 1868, og initiativtakeren Thomas Johannessen Heftye ble den første lederen(DNT.no) . Det var også han, med sine landsteder og skogeiendommer i henholdsvis Østmarka og Nordmarka, som la til rette for at allmennheten kunne bruke områdene til friluftsliv. Skogsområdet rundt Frognerseteren og Frønsvollan er et disse områdene. Da den eksklusive skiklubben Christiania skiklubb ble stiftet i 1877 trådte også idretten inn i marka for alvor. Christiania Skiklubb fikk kjøpe en tomt på Frønsvollan for å bygge foreningens skihytte. Skiforeningen (Forening til Ski-Idrettens fremme) ble stiftet i 1883 og sørget for at skiidrett var åpen for alle. Skiforeningen tok over ansvaret for å arrangere skirenn, samtidig som de også jobbet for å opprette skiløyper, serveringssteder og overnattingssteder i Marka .(Drømmen om Marka). Femmila fra holmenkollrennenet anno 1902 gikk gjennom verneområdet. (Markadatabasen.no). Man kan finne rester etter andre gamle skitraseer innenfor verneområdet. Det var også skiforeningen som oppførte Skjennungstua serveringssted i 1910 (Drømmen om Marka).

Da Heftye døde i 1889 solgte enken hans Stenseterskogen til Christiania kommune. Kommunen prøvde å skjytte skogen med friluftsliv som formål. (Drømmen om Marka)

På Skjennungsåsen stod det et branntårn av tre. Tårnet sto der i 1951, men har senere blitt revet. Det er kun betongfundamentene igjen.

Dagens bruk

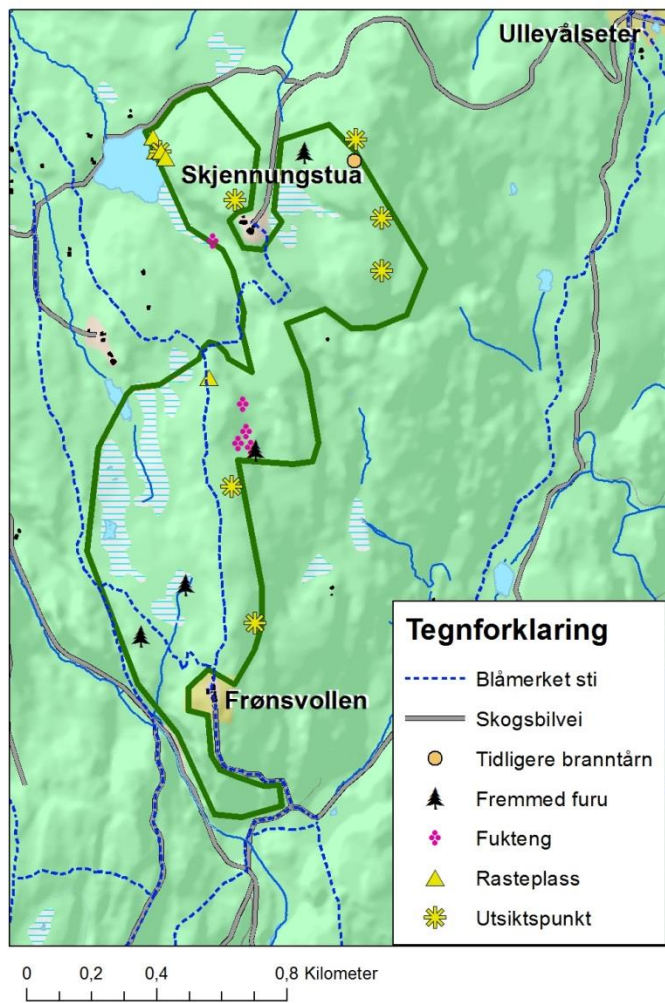
Tilgjengelighet

Beliggenheten til Skjennungsåsen friluftslivsområde gjør at verneområdet er svært lett tilgjengelig for folk flest. Frognerseteren, sør-vest for verneområdet, er nok det mest populære utfartsstedet å gå fra i retning Skjennungen. Her er det T-banestopp og store parkeringsplasser. Parkeringsplassen på Tryvann, sør for verneområdet, er det nærmeste utfartsstedet. I sør, ved Holmenkollen, Midtstuen og Vettakollen finnes det flere parkeringsplasser og T-banestopp. Derifra går det flere stier og løyper nordover

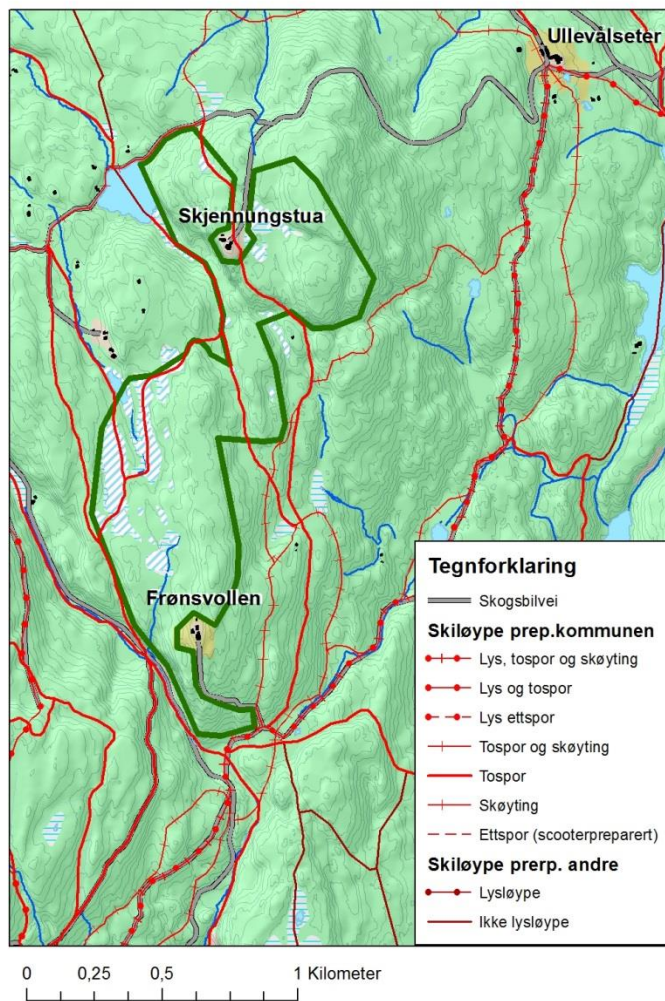
Stinett og løyper

Verneområdet ligger i en del av Nordmarka der det er stor trafikk av friluftsfolk både sommer- og vinterstid. Det er et intrikat nettverk av skogsveier, store stier, små stier og forskjellige skiløyper omkring verneområdet. Innenfor verneområdet går det en blåmerket sti fra Frønsvollan, over Frønsvollsåsen, bort til Skjennungstua og videre tilbake på nedsiden av Frønsvollsåsen. En blåmerket sti går også fra Frønsvollan bort til blåmerket sti på vestsiden av myrene. Flere tospors preparerte skiløyper går gjennom området, blant annet over Frønsvollsmyrene.

Blåmerkede stier i Skjennungsåsen friluftslivsområde.

Skiløyper og prepareringsmåte i og omkring Skjenningsåsen friluftslivsområde.

Utfluktsmål

Det er ikke mange klare utfluktsmål innenfor verneområdet. Som regel er området noe man går igjennom på vei til større utfluktsmål i nærheten. For eksempel ligger serveringsstedet og utsiktsplassen Skjennungstua rett ved grensen til verneområdet. Det samme gjelder Frønsvollen som ofte har åpne dører og matpakkekafe i helgene, og beitedyr om sommeren. Omtrent 1 km i luftlinje nord-øst for verneområdet ligger Ullevålseter sportsstue, og ca. 1 km i luftlinje vest for verneområdet ligger Tryvann sportsstue. Innenfor selve verneområdet er mulige utfluktsmål de åpne, fine Frønsvollsmyrene, utsikten fra toppen av Skjennungsåsen og rasteplassene ved Skjennungen.

Brukergrupper:

Den største brukergruppen av verneområdet er turgåere, mosjonister og skiløpere. Ivar Formos minnesløp har gått gjennom området de siste 3 årene. Enkelte terrengsyklister sykler på stiene. Det finnes mye sopp og bær i området. Området blir brukt til orientering og kjentmannsposter. Det er mulig å fiske i ørret i Skjennungen. Et lite areal nær Frønsvollen faller inn under det som blir brukt til beitemark.

Verneverdier

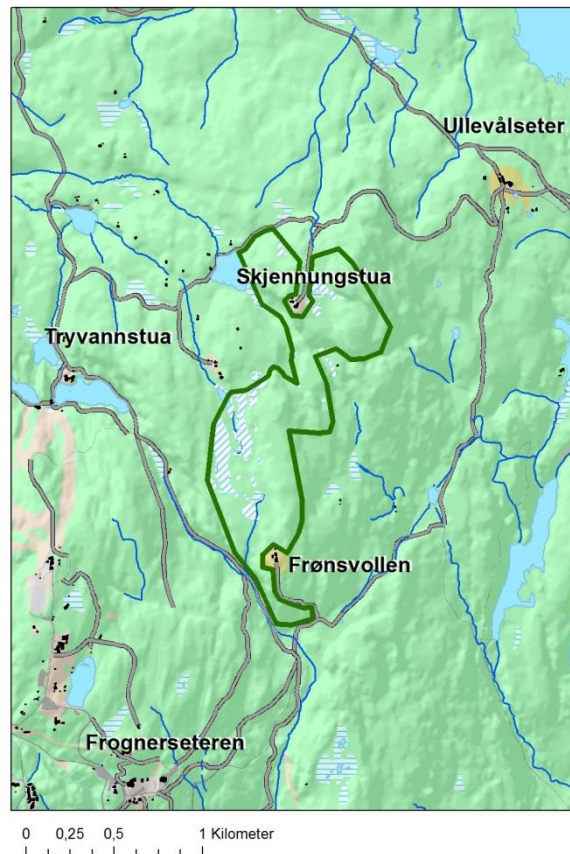
Skjennungen friluftsområde ble vernet ved kongelig resolusjon 4. oktober 2013. Verneformålet som det står i verneforskriften § 1 er:

«§ 1. Formål

Formålet med vernet er å bevare de naturopplevelsverdier som gjør at området har særskilte kvaliteter for friluftslivet og å bevare et mye brukt friluftslivsområde uten større inngrep og tilrettelegging.

Videre er formålet å bevare et mye brukt friluftslivsområde uten større inngrep og tilrettelegging. Naturtypene varierer mellom en særpreget, gammel granskog og flate myrpartier med innslag av furu. Området innehar naturlige landskapsrom uten forstyrrende elementer og en stor variasjon i terrengformasjoner.»

Her er en oversikt over kriterier for vern som friluftslivsområder som er dokumentert i Skjennungsåsen friluftslivsområde (Løset et al. 2012), og som dermed er viktige verneverdier:

Serveringssteder/matpakkekafe nær Skjennungsåsen friluftslivsområde.

- Området er lett tilgjengelig, mye brukt med mange stier av varierende opparbeidingsgrad. Det finnes også enkelte skiløyper i området.
- Det finnes gammel naturskog med trær med skjegglav. Det finnes også en del gamle, grove og spesielle trær. Særlig gamle krokete furutrær. Terrenget er variert med åser og flate myrpartier.
- Man kan finne spennende elementer som bergvegger, rasmark og myrer.
- Vegetasjonen er relativt variert.

Trusler mot verneverdiene

Truslene mot verneverdiene er alt som kan sterkt forringe områdets opplevelsesverdier for friluftslivet, og alt som i større grad hindrer området i å bli brukt av det friluftslivet som naturopplevelser har en særskilt kvalitet for.

Trusler innenfor verneområdet

- Etablering av hytter og teltleirer uten nødvendige tillatelser
- Forsøpling
- Felling av trær uten nødvendig tillatelser
- Fremmede arter
- Støy
- Aktiviteter og tiltak (foruten skjøtsel i tråd med verneformålet) som forårsaker permanent eller langvarig skade på vegetasjon eller terreng).

Trusler utenfra verneområdet

- Fremmede arter
- Støy

Mulige framtidige trusler

- Fremmede arter
- En utvikling der arrangementer fortrenger andre brukere fra området i store deler av de mest populære friluftslivsdagene (for eksempel i helgene).

Forvaltningsmål

Forvaltningsmålet for Skjennungsåsenn friluftslivsområde er å forvalte og skjøtte området slik at man får et lett tilgjengelig og variert friluftslivsområde for både sommer- og vinterbruk. Dette skal være et område der hver enkelt kan få gode naturopplevelser fra utsiktspunkter, rasteplasser, et vilt og variert landskap, variert vegetasjon, biologisk mangfold, gammel skog, et rikt dyreliv og varierende grad av tilrettelegging. Samtidig skal det være mulig å lese av områdets historie fra kulturminner og skjøttet kulturlandskap.

Roller og gjennomføring av forvaltning og skjøtsel av Skjennungsåsen friluftslivsområde

Oslo kommune som forvaltningsmyndighet

I Oslo kommune blir forvaltningsmyndigheten delt mellom et øvre organ, kalt skogforum og flere utøvende eller mindre forvaltningsorgan. Skogforumets oppgave er å ta beslutninger i større og prinsipielle saker og saker der Bymiljøetaten selv initierer tiltak. Skogforumet består av 5 medlemmer fra Bymiljøetaten, avdeling Skog og landskap. De fem medlemmene er Avdelingslederen for avdeling Skog og landskap, seksjonslederne for seksjon Skog og eiendom, seksjonslederen for seksjon Østmarka, seksjonslederen for seksjon Nordmarka og skogforvalteren fra avdeling skog og eiendom. De utøvende eller mindre forvaltningsorganene er de som driver Oslo kommunes skoger og de som forvalter skogsveiene. De får begrenset forvaltningsmyndighet for å utføre oppsyn, vedlikehold og enkel saksbehandling. Ved klage på vedtak gjort av Oslo kommune, går klagen til Fylkesmannen. Klima- og Miljødepartementet er øverste klageinstans.

Oppsyn og tilsyn

Statens Naturoppsyn (SNO) skal i kraft av naturoppsynsloven (LOV-1996-06-21-38) føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av markaloven blir overholdt.

Oslo kommune som grunneier og forvaltningsmyndighet har også egne oppsynsledere i verneområdet. Det skal gjøres tilsyn med de mest brukte områdene minst to ganger i løpet av sommerhalvåret og minst en gang i løpet av vinterhalvåret. Avvik skal rapporteres i kommunens interne avvikssystem.

Oppsyn av verneområdet skal søkes samordnes mellom SNO og Oslo kommunes oppsynsledere.

Forvaltning	Oppsyn/Tilsyn
Klima- og Miljødepartementet – Øverste klageinstans	Statens naturoppsyn – Oppsynsledere
Fylkesmannen – Klageinstans	Oslo kommune – Oppsynsledere
Oslo kommune – Forvaltningsmyndighet	Andre kommunale ansatte kan føre tilsyn

Gjennomføring og oppdatering av forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen.

Forvaltningsmyndighetene må sørge for at skjøtselstiltak og restaureringstiltak blir gjennomført der det er nødvendig for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Forvaltningsmyndighetene kan gjennomføre skjøtelsen selv, leie inn eksterne eller inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre. Forvaltningsmyndigheten har også ansvar for at forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen blir oppdatert og fornyet (rullert) regelmessig eller etter behov. Denne forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen er ment for et tidsperspektiv på 10 år, altså bør disse planene bli revidert og oppdatert innen 2025.

§ 9. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10.

Finansiering og tilskudd

Vanlig skjøtsel og oppsyn går under Oslo kommunes eget budsjett for ordinær drift.

Ved spesielle skjøtselstiltak, i denne sammenheng restaureringstiltak, skjøtsel av kulturlandskap eller større krevende skjøtselstiltak, kan kommunen søke om ekstraordinære midler.

Tiltak etter forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen for å bevare truede arter og naturtyper, kan få økonomisk støtte fra Fylkesmannen. En slik søknad skal vise til forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen og skal sendes via Miljødirektoratet elektroniske søknadssenter med adressere til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Eksempler på aktuelle tiltak en kan søke om midler til er skjøtsel, vedlikehold og restaurering av områder viktige for biologisk mangfold, inngjerding av områder og kartlegging og overvåking i tilknytning til tiltak. Man kan også søke om midler til nødvendig utstyr eller å få nødvendig informasjon. (Rundskriv, 26.11.2014 Nr.: T-1/14).

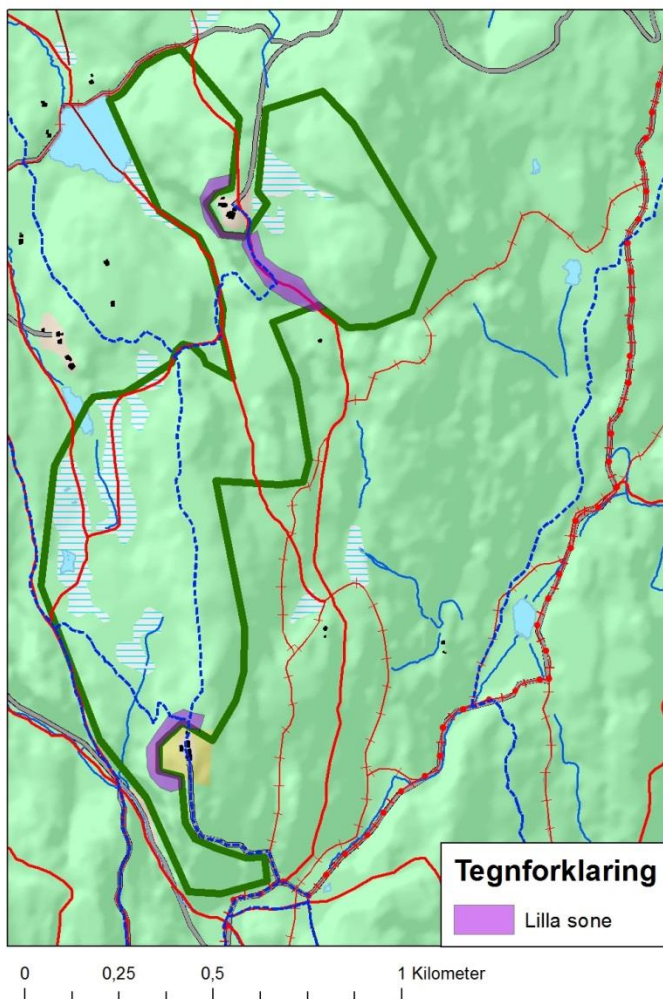
Tiltak i statlig sikra friluftslivsområder for å legge til rette for friluftsliv og naturopplevelser, kan få økonomisk støtte fra Fylkeskommunen i Oslo (myndighet delegert til Bymiljøetaten). En slik søknad skal vise til forvaltningsplanen og skjøtelsesplanen og skal sendes via Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter. Søknaden skal adresseres til fylkeskommunen i Oslo. Man kan blant annet søke om midler til skjøtsel av stier, rasteplasser, utsiktspunkter og skogskjøtsel og for å øke naturopplevelsene. Midlene skal ikke dekke drift av området.

Retningslinjene for tildeling av disse midlene blir gjort kjent i Klima- og -miljødepartementets årlige rundskriv og forskriftene: «Forskrift om tilskudd til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder», «Forskrift om tilskudd til tiltak for truede naturtyper» og «Forskrift om tilskudd til tiltak for truede arter».

Retningslinjer og mål for forvaltning av verneområdet

Soneinndeling

I de områdene som allerede er mye tilrettelagt og/ eller er mye brukt (**lilla områder**), vil terskelen for å gjøre skjøtselstiltak, tilrettelegge for friluftsliv og tillate arrangementer og andre aktiviteter være lavere enn for områder som oppfattes mer uberørt. I Skjennungsåsen friluftslivsområde er det lilla området der det er mye opparbeidet og bred skiløype, området rundt spisestedet Skjennungsstua og området rundt Frøensvollen.

Konstruksjoner og anlegg

Anlegg og konstruksjoner kan virke forstyrrende i områder som ellers oppfattes som urørte, noe som kan virke negativt inn på naturopplevelsen. Målet er at det ikke skal forekomme nye anlegg og konstruksjoner innenfor verneområdet, med mindre annet er nevnt i verneforskriften eller forvaltnings- og skjøtelsesplanen. Oslo kommune, som grunneier og generell forvaltningsmyndighet er ansvarlig for å fjerne anlegg som hytter, gjerder ol. som er blitt satt opp uten nødvendige tillatelser.

På toppen av Skjennungsåsen, der det før har stått et branntårn, kan det gi en stor opplevelsesverdi å ha et utsiktstårn. Forvaltningsmyndighetene kan gi dispensasjon fra verneforskriftene for å sette opp et branntårn eller utsiktstårn på tuftene av det gamle. Tårnet må være tilpasset områdets karakter, det må være en påminnelse om da det var brukt branntårn i marka, og konstruksjonsfasen og vedlikehold av tårnet skal ikke ødelegge den fine, gamle, mosegrodde skogen på Skjennungsåsen.

§ 3. Vernebestemmelser

I friluftslivsområdet kan det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.

I friluftslivsområdet gjelder følgende vernebestemmelser:

- c) området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre friluftslivs- og naturopplevelsesverdiene, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan endre områdets verdi som friluftslivsområde vesentlig.

§ 8. Dispensasjon

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Det kan ikke gis dispensasjon til tiltak som vesentlig endrer områdets verdi som friluftslivsområde.

Ferdselsårer

Skiløyper

Å gå på ski i skiløyper er nok den vanligste måten og ta seg fram i marka på vinterstid. Hovedmålet er at det skal være et tilbud med flere skiløyper i verneområdet, og at løypene skal være godt vedlikeholdt.

Retningslinjer for forvaltning av skiløyper:

- **Vedlikehold av skiløyper:** Det er Oslo kommune som grunneier og generell forvaltningsmyndighet som har ansvaret for vedlikeholdet, prepareringen og forvaltning av skiløypene. Normal vedlikehold av skiløypene trenger ikke spesiell tillatelse fra forvaltningsmyndighetene.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- h) merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier
- i) preparering av eksisterende løyper

Normal vedlikehold av skiløyper bør gjøres som i dag og innebærer blant annet vedlikehold av dreneringsgrøfter, markdekke, broer, klopper og kavler, fjerne trær som har falt over løypa, fjerne trær som vokser i løypa og fjerne trær som vokser langs løypa. Normal vedlikehold omfatter også løypepreparering og merking.

- Kloppene og gangbanene kan bli laget av trær som blir felt på stedet eller av annet innført materiale. Kloppene og kavler skal, så godt det er praktisk mulig, ha en

estetisk utforming som passer inn i og følger landskapet. Kloppene kan med fordel ha en utforming som gjør det mulig å sykle og eller trille sykkelen på dem.

- Trær som vokser i løypa og trær som vokser nær løypa kan fjernes. Å fjerne trær ved løypa er aktuelt enten når det vokser så tett med trær langs løypa at de sperrer for sikten fra løypa. Da kan forvaltningsmyndigheten fjerne trær ved løypa for å få bedre sikt, variasjon og skape romfølelse. Her kan forvaltningen bruke skjønn på hvor og hvordan det egner seg å rydde og om slik skjøtsel og skjønn bør overføres til andre aktører. (Mer konkret om rydding, se avsnitt om skogskjøtsel). Forslag til hvor det kan være aktuelt å rydde finnes i skjøtelsesplanen.
- **Utvidelse og oppgradering av eksisterende eller opprettelse av ny skiløype:** I hovedsak bør eksisterende skiløyper ha den samme traseen og bredden som i dag. Men man kan, etter tillatelse fra forvaltningsmyndighetene og Oslo kommune som grunneier, etablere nye skiløyper, oppgradere og øke bredde på skiløype eller endre deler av traseen for skiløype i verneområdet.

§ 7. Tillatelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til følgende:

- a) anleggelse av nye stier og løyper, og til utvidelse eller omlegging av eksisterende stier og løyper
- f) utvidelser og oppgraderinger av eksisterende anlegg som veier, løyper, ledninger og jernbane

Ved opprettelse av nye løyper og endring av eksisterende løyper skal man vurdere både konsekvenser for friluftslivet (framkommelighet, mulighet for å få flere uti naturen) opp mot den samlede konsekvensen for naturopplevelsene (hva gjør løypen med følelse av urørthet, vakkert, vilt, variasjonen, naturlige utfartsmål mm.) Viser til DN håndbok nr. 27, år 2006 «naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv».

Viktige momenter forvaltningsmyndighetene må legge vekt på i en vurdering om tillatelse til å opprette en ny skiløypetrase, eller endre eksisterende skitraser er:

- Endringen forringer ikke naturopplevelsesverdiene i området, verken på sommers- eller vinterstid.
- Løypa blir godt tilpasset i terrenget
- Endringen gir viktige nye naturopplevelser.
- Endringen øker i stor grad tilgjengeligheten til andre viktige områder for friluftsliv.
- Det trengs liten grad av bearbeiding for å endre eller opprette skiløypa. Inngrep som grøfting og dreneringsrør, fyllinger, skjæringer og planering bør unngås. Det samme gjelder endring av toppdekket. Slike inngrep skal ikke forkomme på myrer og enger.
- Mulig å bruke traseen også som sti sommerstid

Stier

Stier er en naturlig del av friluftslivet. Stier er dynamiske; de kan endre trase, forandre størrelse, dukke opp eller gå til grunne alt etter hvordan de er brukt, hvor ofte de er brukt og hvordan de er skjøttet.

Det er et overordnet mål å ha et mangfold av stier innenfor verneområdet. Det er også et mål at stiene skal passe godt inn i terrenget med så lite tilrettelegging som mulig, samtidig som det er åpent for noe tilrettelegging for å øke framkommeligheten og naturopplevelsene.

Retningslinjer for forvaltning av stier:

- All stiskjøtsel skal søkes å ha en utforming som er tilpasset områdets karakter.

Normal skjøtsel av stier, som beskrevet under, kan foregå i området uten særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndighetene. Oslo kommune fungerer da som grunneier og forvalter de eksisterende stiene.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- h) merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier

§ 7. Tillatelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til følgende:

- e) nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 bokstav d, g, h, j og k

Normal skjøtsel av store stier: Store stier (her definert som stier som er mye brukt eller som er blåmerket) bør skjøttes jevnlig. Skjøtsel innebærer blant annet enkel tilrettelegging i form av enkle klopper, gangbaner eller plassering av steiner for å hindre erosjon og utvidelse av stien i fuktige partier. Man kan også lage små kanaler for å lede vann ut av stien. Stiskjøtsel kan også være tilrettelegging ved enkel merking og skilting (se mer informasjon under avsnitt om informasjon) og rydding av stien. Rydding innebærer å fjerne trær som har falt over stien, trær som vokser i stien og trær som vokser langs stien. Det sistnevnte er aktuelt når det vokser tett med trær akkurat langs stier slik at de sperrer for sikten fra stien. Her kan forvaltningen bruke skjønn på hvordan og hvor det egner seg å rydde, og om slik skjøtsel og skjønn også bør gis til andre aktører. (Mer konkret om rydding, se avsnitt om skogskjøtsel). Forslag til hvor det kan være aktuelt å rydde finnes i skjøttelsesplanen.

På store stier kan forvaltningsmyndighetene gjøre **enkel tilrettelegging for sykling, trilling av sykkel eller for å hindre sporskader fra sykling**. For eksempel kan man lage enkle klopper/gangbaner over fuktige områder der det er mulig å sykle eller trille sykkelen over og man kan bearbeide stien noe der det er hindre for syklistene. Man kan også legge om stien litt til tørrere leier etter tillatelse fra forvaltningsmyndighetene (§7). Slike tiltak kommer også andre brukere til gode og øker tilgjengeligheten. Slike tiltak bør gjøres etter dialog med DNT og representanter fra sykkelmiljøet.

Skjøtsel og tilrettelegging av små stier: Små stier utvikler seg som de vil og trenger i hovedsak ikke å bli skjøttet. Men på små stier der det er registrert økende grad av skjemmende tråkkskader og erosjon, kan forvaltningsmyndighetene tillate enkel klopping, fortrinnsvis av stedegent materiale.

Opprettelse eller endring av stor sti eller liten sti som krever noe form for skjøtsel og tilrettelegging (for eksempel rydding eller merking), må ha tillatelse av forvaltningsmyndigheten i tillegg til Oslo kommune som grunneier.

§ 7. Tillatelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til følgende:

a) anleggelse av nye stier og løyper, og til utvidelse eller omlegging av eksisterende stier og løyper.

Viktige momenter forvaltningsmyndighetene må vektlegge når de vurderer en søknad om å opprette eller endre en sti er:

- Stien øker mulighetene for naturopplevelser
- Omleggingen av stien gjør at man unngår skjemmende sporskader eller utstrakt bruk av tilrettelegging.
- Stien øker framkommeligheten til steder som er viktig for friluftsliv og naturopplevelser.
- Stien trenger lite tilrettelegging.
- Stien ligger naturlig i terrenget og virker ikke skjemmende

Vegetasjon og biologisk mangfold

I utgangspunktet gir biologisk mangfold variasjon og dermed naturopplevelser. Derfor er det et mål å opprettholde mangfold av artene som naturlig forekommer i området.

Det er også et mål å ta vare på særtrekk og variasjon innen vegetasjonstyper, naturtyper landskapsbilde og skogbilde i området.

I hovedsak er vegetasjonen fredet i verneområdet (verneforskriften § 3), men forvaltningsmyndighetene kan drive skjøtsel for å bevare de særtrekkene, den variasjonen og det biologiske mangfoldet som gir positive naturopplevelser (verneforskriften §9). For eksempel kan forvaltningsmyndighetene tynne ung skog slik at andelen lauvtrær blir høyere, dette for å skape variasjon i skogbildet. Et annet eksempel er at forvaltningsmyndighetene kan drive skjøtsel for å holde åpent forekomster av myrer, naturtyper eller vegetasjonstyper for å bevare biologisk mangfold og variasjon i skogbilde og landskap. I Skjennungsåsen friluftslivsområde er det særlig aktuelt å åpne opp for de små frodige fuktengene. En stor del av skjøtselen av de nevnte formålene inngår som skogskjøtsel, beskrevet i neste avsnitt. Restaurering og restaurering av myrer er beskrevet nærmere i den vedlagte skjøtselsplanen for området.

§ 3. Vernebestemmelser

I friluftslivsområdet kan det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.

I friluftslivsområdet gjelder følgende vernebestemmelser:

a) vegetasjonen er vernet mot skade og ødeleggelse.

§ 9.Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10

Skog og skogskjøtsel

Mesteparten av fastmarka i verneområdet er dekket med skog. Hvordan skogen fremstår har en stor innvirkning på naturopplevelsene.

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer eller gir tillatelse til, kan utføre skogskjøtsel i tråd med forvaltningsplanen og skjøtelsplanen (verneforskriften § 9 og §7).

§ 9.Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10.

§ 7.Tillatelser

- c) skogskjøtselstiltak i enkelte delområder for å utvikle en mer friluftlivsvennlig skog i tråd med verneformålet og i samsvar med forvaltningsplan

Målet for selve skogen er at skogen skal oppleves naturlig, urørt, vill, vakker og variert. Skogen skal gjerne være flersjiktet, ha treslagsblanding og være dannet ved naturlig foryngelse. Enkelte steder kan skogen være åpen slik at det er enkelt å ferdes utenfor stien. Det er også et mål at man kan oppleve et rikt dyre- og planteliv av stedegne arter. Skogen kan ivareta biologisk mangfold og skal romme særtrekk og variasjon innen vegetasjonen, landskap og skogbilde (i samsvar med avsnitt om vegetasjon og biologisk mangfold).

Det et mål å strebe etter å unngå eller i minst mulig grad bruke skjøtsel innenfor verneområdene. Samtidig kan det være nødvendig med kontinuerlig skjøtsel for å nå eller opprettholde en bestemt opplevelseskvaliteter eller for å legge til rette for friluftsliv. Det kan også være nødvendig å foreta større restaureringstiltak i skogen for å oppnå en bestemt skogtilstand, eller for å oppnå en ønsket tilstand på relativt kort tid. Et eksempel på restaureringstiltak er å tynne tette plantefelt eller å fjerne trær på myrer. Slike tiltak kan virke skjemmende de første årene etter tiltaket, men resultatet på sikt vil gi en skog med større opplevelsesverdier.

Skogskjøtsel er blant annet aktuelt når:

- Gamle plantefelt er så tette at det nesten ikke er vegetasjon på bakken og svært liten naturlig foryngelse av trærne. Dette for å gi et mer naturlig skogbilde på sikt.
- Fin åpen, furuskog holder på med å gro igjen med gran. Dette for å gi romfølelse og variasjon i skogbildet.
- Store stier går gjennom er tett skogområde. Da kan forvaltningsmyndigheten fjerne små og store trær ved stien for å få bedre sikt, variasjon og skape romfølelse.
- Man vil åpne opp for utsiktspunkter, fiskeplasser, rasteplasser eller badeplasser for å tilrettelegge for friluftsliv.

- Man ønsker å legge til rette for et rikt dyre- og planteliv. Dette for å gi opplevelse av variasjon og øke sjansene for å se spennende dyr og planter.
- Man ønsker å legge til rette for biologisk mangfold. Dette for å gi variasjon og natur som oppleves som vilt og spennende.
- Man ønsker å ivareta særegen og variasjon innen vegetasjon, landskap og skogbilde.

Som en hovedregel ved gjennomføring av skjøtsel skal hvert tiltak i skogen følge forvaltningsplanen, skjøtselsplanen for området, «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger» og interne retningslinjer og instruksjoner for skogbruk, med disse presisjonene:

- Foryngelse skal skje naturlig
- Treslagene skal være av de som forekommer naturlig i området
- Treslags sammensetningen bør være variert og med et godt innslag av løvtrær.
- Det er ønskelig å ta vare på og favorisere treslag som naturlig forekommer i området, men som ikke er så vanlig, for eksempel edelløvtrær.
- Kjørespor etter skjøtsel med hogstmaskiner og transport av tømmer og hogstavfall ut av området skal i størst mulig grad unngås. Spor etter kjøring skal gro til og gå i ett med resten av feltsjiktet i løpet av de første par årene etter tiltaket. Dype kjørespor skal tilbakeføres snarest.

Unntak fra hovedregelen er når deler av tette plantede skogbestander faller rett innenfor grensen til verneområdet. Da kan også delen innenfor vernegrensen bli tynnet i forbindelse med tynningen av resten av bestandet, selv om området ikke er direkte omtalt i skjøtselsplanen. Man må følge de generelle retningslinjene for skjøtsel gitt i skjøtselsplanen.

For hvert skjøtselstiltak skal forvaltningsmyndighet og entreprenør sammen befare det potensielle området. Under befaringen skal men dokumenterer tilstanden før tiltaket og legger opp strategien for tiltaket. På bakgrunn av befaringen skal forvaltningsmyndighetene utarbeide en kort beskrivelse av området, gjerne med bilder, og en skriftlig plan og kart for tiltaket. Etter tiltaket er utført skal forvaltningsmyndigheten utarbeidet en kort rapport der planen inngår sammen med en beskrivelse og kart over det som faktisk ble gjort og en kort beskrivelse (gjerne med bilder fra resultatet) og evaluering av resultatet. Dette for å dokumentere hva som faktisk er blitt gjort og for å skape og formidle erfaringer.

Der ikke annet er presisert i skjøtselsplanen eller retningslinjene/instruksene, er det opp til forvaltningsmyndighetene eller den som utfører skjøtselen å bruke skjønn for å nå målet som er presisert i skjøtselsplanen. For eksempel hvilke driftsmetoder som er best egnet til å utføre skjøtselen, og detaljene i den endelige utformingen.

Utsiktspunkter

Utsiktspunkter er en viktig del av friluftslivet. Slike punkter er viktige for å orientere seg i området og de fungerer ofte som naturlige stoppesteder, rasteplasser og turmål. Det er et mål at verneområdet skal ha utsiktspunkter. Der det er hensiktsmessig og ikke vil føre til et stort inngrep i gammel, fin skog, kan forvaltningsmyndigheten, eller de forvaltningsmyndighetene bestemmer, skjømte utsiktspunktene ved fjerne trær som står i veien for selve utsikten eller som gjør det vanskelig å oppholde seg eller å komme fram til utsiktspunktet. Kartlegging og mer detaljert informasjon finnes i skjøtselsplanene. For mer informasjon om skjøtsel, se avsnitt om skogskjøtsel.

Forvaltningsmyndighetene kan utføre enkel skjøtsel av utsiktspunkter som ikke direkte er omtalt i skjøtselsplanen.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

f) rydding av utsiktspunkter i henhold til vedtatt skjøtsels- eller forvaltningsplan, samt forsiktig skjøtsel for å sikre utsikt fra Frønsvollen og Skjennungstua.

Rasteplasser

Attraktive rasteplasser i gåavstand fra markagrensen er viktig for friluftslivet. Hovedmålet er at det skal finnes mange og varierte rasteplasser. I mye brukte områder, lilla områder, kan forvaltningsmyndighetene, eller de forvaltningsmyndighetene bestemmer, legge til rette for rasteplasser med benker eller enkle sittestokker. I mindre besøkte områder blir rasteplasser naturlig opparbeidet ved bruk. I hovedsak skal rasteplassene ikke være opparbeidet, men forvaltningsmyndighetene, eller de forvaltningsmyndighetene bestemmer, kan fjerne småtrær og busker for å holde rasteplassene åpne og tilgjengelige. Kartlegging og mer detaljert informasjon finnes i skjøtselsplanene. For mer konkret om utføring av skjøtsel, se avsnitt om skogskjøtsel. Forvaltningsmyndighetene kan utføre enkel skjøtsel av rasteplasser som ikke direkte omtalt i skjøtselsplanen.

Skogbrann, vindfall, oversvømt skog og insekts- og soppangrep

Det kan oppstå naturlige forstyrrelser av skogen som kan føre til at en større gruppe trær dør eller blir skadet. Dette kan skyldes blant annet skogbrann, vindfall, oversvømmelser og insekts- og soppangrep. I hovedsak skal vegetasjonen få utvikle seg fritt etter en slik naturlig forstyrrelse. Stier kan bli ryddet for falne trær

Vilt og viltforvaltning

Å se dyr eller spor etter dyr er ofte en stor del av naturopplevelsen. Alt dyreliv i Oslo kommunes skoger i Oslo kommune er fredet i henhold til kommunalt vedtak. Forvaltningen bør, så godt som mulig, legge til rette for sunne bestander og et mangfold av dyr som naturlig hører hjemme i området.

Hvis en viltpopulasjon blir så stor at den truer formålet med verneområdet (overbeiting/for sterk predasjon på andre dyreslag, sprer sykdommer, ødelegger stier, negative opplevelser som syke, skadde og magre dyr, stor aggresjon og fare mot folk) kan forvaltningen søke om å gjennomføre bestandsregulerende tiltak. Felling av spesielle skadedyr kan omsøkes til viltforvaltningen.

§ 3. Vernebestemmelser

I friluftslivsområdet kan det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre området verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.

I friluftslivsområdet gjelder følgende vernebestemmelser:

b) dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- b) jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lover og forskrifter
- c) skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lover og forskrifter

Bekker, myrer, vann og fiske

Naturlige åpne områder som bekker, vann og myrer er viktige elementer for naturoplevelsen. Hovedmålet er at bekkene, myrene og vannene i verneområdene skal bli bevart og være attraktive og tilgjengelige for friluftslivet.

Ethvert tiltak i vassdrag må sjekkes opp mot «Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag».

Myrer: Forvaltningsmyndighetene kan skjøtte myrer slik:

- At myra ikke gror igjen med trær
- At det blir dannet ny myr der den før er vært grøftet
- At nye vannspeil kan bli gjenopprettet i myra.

Bekker: Forvaltningsmyndighetene kan skjøtte bekkene slik at:

- Bekkene gir naturopplevelse med spennende og naturlig flora og fauna.
- Bekkene får en rik kantflora dominert av urter og løvtrær. Smågran kan fjernes langs enkelte bekkeløp.
- Bekken er tilgjengelig for friluftslivet. Man kan rydde noe kratt og trær der det er naturlig å ha rasteplass eller sti ved bekken.

Vann: Forvaltningsmyndigheten kan skjøtte kantsonen ved vannene slik at:

- Deler av vannkanten blir tilgjengelige for ferdsel og opphold for friluftslivet. Ved stier som går langs vannet kan man åpne opp for å få mer sikt mot vannet.
- Kantsonene får mer småkratt og løvtrær som er viktig for dyrelivet både i og ved vannet. Løvtrær eller døde trær som ligger ned i vannet fungerer som skjul for blant annet fisk. Enkelte slike trær er dermed viktig å beholde.

Fiske er en viktig del av friluftslivet. Målet er at det er skal finnes fiskevann av god kvalitet (vann med stor fisk og eller mye fisk), og gjerne med naturlig reproduksjon, samtidig som det også kan finnes naturlig fisketomme vann i området. Fiske og fiskestell skal forvaltes av Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA) gjennom gjeldende avtale med Oslo kommune.

Det er åpent for utsetting av fisk i fiskevann, men ikke i de vannene som er definert som naturlige fisketomme vann i avtalen mellom OFA og Oslo kommune. Slike fisketomme vann gir en rik og spennende insektsfauna. Det skal ikke bli satt ut fiskearter eller kreps som ikke naturlig hører til i Norge. Forvaltningsmyndighetene bør oppfordre fiskere til å rense eller desinfisere fiskeutstyret mellom hvert nytt vann utstyret brukes i. Dette for å hindre spredning av uønskede arter og sykdommer.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- b) jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lover og forskrifter
- k) tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk

Fremmede arter

Forvaltningsmyndighetene bør overvåke og kartlegge fremmede arter i verneområdet. Svartlistede arter, eller fremmede arter som sprer seg aggressivt i området, skal bli søkt fjernet. Sembrafuru (*Pinus cembra*) bør vurdert fjernet fra verneområdene. Forvaltningsmyndighetene bør holde øye med potensielle nye fremmede arter som kan spre seg inn i verneområdene. Ved Skjennungstua er det blitt plantet flere fremmede treslag, blant annet den svartelistede platanlønnen (*Acer pseudoplatanus*).

§ 3. Vernebestemmelser

I friluftslivsområdet kan det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.

- a) vegetasjonen er vernet mot skade og ødeleggelse. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Hogging av ved innenfor verneområdet

Det finnes flere hytter rett i nærheten av vernegrensene, for eksempel hyttene på Maristua, Hansehytta, Skjennungstua, Frøensvollen og skihytta til Christiania Skiklubb.

Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til at nærliggende hytter kan hogge ved til egen bruk innenfor verneområdet. Vedhoggingen skal være en del av skjøtselen av området.

§ 9. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10.

Brukergrupper og interessegrupper

Marka blir brukt av en rekke forskjellige brukergrupper, alt fra turgåere, mosjonister, syklistere, klatrere, orienteringsløpere, med mer. Målet er at verneområdet skal kunne bli brukt av forskjellige brukergrupper. All ferdsel og bruk av området skal foregå hensynsfullt og aktsomt slik at det ikke medfører ulempe for andre.

Forvaltningsmyndighetene bør ha oversikt over hvilke brukergrupper og interessegrupper som bruker området, hvilke planer de har framover, hvilke behov de har for eksempel til tilretteleggelse, hvordan brukergruppene utvikler seg over tid, hvilke konflikter og interessekonflikter det er mellom brukergruppene og mulige framtidige konflikter som kan oppstå med dagens utvikling. For å få denne informasjonen er det viktig at forvaltningsmyndighetene har en god dialog med brukergruppene og interessegruppene. Forvaltningsmyndighetene bør ha regelmessige møter med interessegruppene og brukergruppene i marka (helst minst en gang i året). Dialogene er også viktig for å formidle hvilke planer forvaltningsmyndighetene selv har for verneområdet og møtene kan være en arena for holdningsskapende og dermed konfliktreduserende arbeid. Det er viktig å formidle respekt for andre brukergrupper/interessegrupper innenfor verneområdet. Det er viktig å være klar over at mange brukere av marka ikke er organisert, og deres interesser også blir ivaretatt.

§ 5. Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til naturopplevelse, vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Sykling

Sykling er en aktivitet i vekst de siste årene. Det er mange former for sykling i marka. Mestepartene av syklistene følger skogsbilveier. En del syklistene bruker stier som trillestier eller for terrengsykling. På den mye brukte stien over Frønsvollsåsen kan forvaltningsmyndighetene tillate enkel tilrettelegginger for å:

- Avverge at syklistene (gjelder også andre brukergrupper) lager spor som utvider stien, virker skjemmende eller som forårsaker erosjon av stien.
- Gjøre det lettere å fjerne hindre som større hull i stien, store steiner og bratte trinn.

Se under avsnitt om stier. Tilretteleggingen bør bli gjort i samarbeid med DNT og representant fra sykkelmiljøet.

Ridning

Som grunneier kan Oslo kommune tillate ridning i henhold til «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger».

Orientering og kjentmannsposter

Det har vært orienteringsløp, turorientering og kjentmannsposter innenfor verneområdet. Kjentmannsposter kan gjennomføres i området uten søknad til forvaltningsmyndigheten og Oslo kommune som grunneier. Orienteringsløp og turorientering kan foregå i verneområdet forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt via punkt 2.3 Kommunensnivå i «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere» av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges. Forvaltningsmyndigheten skal utarbeide en oversikt over områder som har viktige viltverdier, naturverdier og opplevelsesverdier for friluftslivet, og som er spesielt sårbare for tråkk og slitasje. Denne oversikten skal være så konkret og tilgjengelig, gjerne med et kart og annen stedfestet informasjon (for eksempel shape-filer) slik at orienteringsmiljøet selv kan bruke denne oversikten når de planlegger hvor de skal sette ut postene. For større orienteringsløp, se avsnitt om Arrangementer.

Arrangementer

Verneområdet er brukt til mange forskjellige arrangementer.

Målet for forvaltningsmyndighetene er at verneområdet kan kunne brukes til idretts- og friluftslivsarrangementer og andre arrangementer som er markarelaterte.

§5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til naturopplevelse, vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I friluftslivsområdet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- b) bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten
- c) forvaltningsmyndigheten skal i egen forvaltningsplan gi bestemmelser om bruk av området

§ 7. Tillatelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til følgende:

- b) bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangementer som ikke strider mot verneformålet

Friluftsloven § 10. (Friluftsmøte m.v.)

Friluftsmøte, idrettsstevne (f.eks. skirenn eller orienteringsløp) og liknende sammenkomst som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke holdes uten samtykke av eier eller bruker av grunn hvor avsperring foretas, samling, start eller innkomst finner sted eller hvor sammenstimling av folk for øvrig må påreknes. Løype for skirenn, terrengløp eller liknende må legges slik at skade på skogforynging og ungskog og skade på gjerde så vidt mulig unngås.

Større idrettsarrangementer, sykkelritt, minnemarkeringer og kulturelle arrangementer **krever søknad til forvaltningsmyndighetene**. Et **større idrettsarrangement** betegnes som et idrettsarrangement der mål, start eller av andre grunner der hovedtyngden av arrangementet (for eksempel publikumsmengde eller slitasje på terrenget) foregår innenfor verneområdet.

Er man i tvil om arrangementet faller inn under noen av de nevnte kategoriene, skal man kontakte forvaltningsmyndighetene for svar.

Ved godkjenning av søknad om arrangement skal forvaltningsmyndigheten gjøre en samlet vurdering av arrangementets positive og negative konsekvenser for friluftsliv og naturopplevelse.

Forvaltningsmyndighetene skal også se det omsøkte arrangementet i sammenheng med samlet belastning i tid og rom fra andre arrangementer i området. Det skal være en lavere terskel å få tillatelse til å ha arrangementer innen de mer berørte områdene (lilla sone), enn i mer uberørte områder i verneområdet.

Forvaltningsmyndigheten må legge særlig vekt på at arrangementet:

- Ikke vesentlig fortrenger andre brukere av området. Dette innebærer at et arrangement kan oppta små områder (for eksempel egnet areal til mål og start), men kan ikke vesentlig hindre (fysisk eller sikkerhetsmessig) andre i å bruke stier eller større deler av verneområdet.
- Ikke sterkt sjenerende for andre som bruker rområdet (for eksempel med høy musikk og visuell støy)
- Gir en fin mulighet for å vise området og få flere til å drive friluftsliv
- Må ikke lage spor i terrenget og vegetasjon som tar mer enn to år å gro til.
- Ikke forringer viktige elementer for naturopplevelser (f.eks. myrer, vann, fosser, store steiner, kulturminner, mosedekket skogbunn og steiner ol.)

Forvaltningsmyndigheten kan pålegge vilkår til tillatelse, deriblant å fastsette tidspunkt eller sted for arrangementet.

For di verneområdet ligger på kommunal grunn, gjelder også **friluftsløven §10**: «Friluftsmøte, idrettsstevne (f.eks. skirenn eller orienteringsløp) og liknende sammenkomst som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke holdes uten samtykke av eier eller bruker av grunn hvor avsperring foretas, samling, start eller innkomst finner sted eller hvor sammenstimling av folk for øvrig må påregnes.» **Med nevneverdig skade og ulempe** mener man i denne sammenheng skade på vegetasjon og dyreliv og vesentlig ulempe for andre brukere av området. Som grunneier følger kommunen «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslos kommuneskoger».

Forvaltningsmyndigheten skal kontakte og **videreformidle svar** fra den delen innenfor Oslo kommunen som opptre som grunneier.

Motorisert ferdsel

For mange er fred og ro viktige grunner til å drive friluftsliv. **Hovedmålet** er å begrense bruk av motoriserte kjøretøy for å minimere forstyrrelser og støy i verneområdet. Samtidig er det et mål at det skal være mulig å drive god og effektiv vedlikehold, skjøtsel og forvaltning av verneområdet.

Ifølge verneforskriften § 5. (Regulering av ferdsel), er det et generelt forbud mot motorisert ferdsel innenfor verneområdet.

§ 5.Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til naturopplevelsesverdier, vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I friluftslivsområdet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy

Men det finnes flere unntak fra ferdselsforbudet:

- Motorisert ferdsel for Forvaltningsmyndighetene og grunneieren:
Forvaltningsmyndighetene, grunneieren eller den forvaltningsmyndigheten og grunneieren bestemmer, kan bruke motorisert ferdsel på og utenfor vei i forbindelse med forvaltning, skjøtsel og oppsyn av verneområdet og områdene rundt.

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- b) gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten

- Andre generelle unntak fra ferdeselsforbudet, og som dermed ikke trenger spesiell tillatelse av forvaltningsmyndighetene, men må få tillatelse fra Oslo kommune som grunneier:

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- a) gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet
- c) nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring
- d) nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget
- e) nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktivitet nevnt i § 4 bokstav h og l.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- h) preparering av eksisterende løyper
- l) drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi-, telefon og kraftanlegg.

- Motorisert ferdsel etter tillatelse fra forvaltningsmyndighetene (§ 7). Her må man både få tillatelse fra Oslo kommune som grunneier, og Oslo kommune som forvaltningsmyndighet. Forvaltningsmyndighetene kan tillate nødvendig motorisert ferdsel både på og utenfor vei og i forbindelse med:
  - Beiting

- Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner (her regner man også med kulturlandskap)

Mål og retningslinjer for egen kjøring og tildeling av kjøretillatelse både som forvaltningsmyndighet og som grunneier:

Ved egen kjøring eller tildeling av kjøretillatelse utenfor vei i henhold til verneforskriftene, skal myndigheten gjøre en helhetsvurdering om fordelene ved å bruke motorisert ferdsel er større enn ulempene for friluftslivet og naturopplevelsene i verneområdet. Man må man vurdere negative konsekvenser som kortvarige forringelse ved støy og små skader på vegetasjon, og mer langvarige forringelser som dype hjulspor og større skade på vegetasjonen. I de mest urørte områdene av verneområdene skal det ikke bli benyttet motorisert kjøretøy. Den motoriserte ferdselen skal ikke forstyrre vilt og fugler i den mest sårbare tiden for reproduksjon (kurtise og yngleperioden). Forvaltningsmyndighetene kan tillate små utbedringer av større, noe tilrettelagte stien for at det skal bli lettere for det motoriserte kjøretøy å komme frem. Slike utbedringer kan bestå i å felle småtrær eller enkelte større trær, fjerne steiner og enkel planering av hull og trinn i stien. Tilretteleggingen skal ha en utforming som er tilpasset områdets karakter

Ved tildeling av kjøretillatelse kan man gi tilleggsvilkår til tillatelsen for å gjøre den mer tilpasset verneformålet. Man kan også gi vilkår etter vilkår og prinsipper fastsatt i «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger.

Bruk av andre motoriserte hjelpemidler (for eksempel motorsag) bør helst finne sted på dager og tid av dagen der det er få andre brukere av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en helhetsvurdering om fordelene ved å bruke motoriserte hjelpemidler er større enn ulempene for friluftslivet og naturopplevelsene i verneområdet.

Merking, skilting og annet informasjonsformidling

For folk som ikke er kjent i området er det viktig at det er godt skiltet og merket. God merking er særlig viktig for at de som er nye for friluftslivet skal føle seg trygge og dermed bruke marka mer. Det er Oslo kommune som grunneier som forvalter skiltingen og merkingen i verneområdet.

Målet er at det skal være klart og godt merket og skiltet samtidig som det ikke skal være mer enn nødvendig. Skiltingen og merkingen bør være synlig men samtidig så diskret tilpasset at de ikke virker dominerende og dermed forstyrrende for naturopplevelsene. For mye skilting gjør at folk mister mulighet til, og dermed gleden av, å oppdage ting selv. Dette gjelder særlig i de områdene som oppleves mest urørt.

Merkingen skal følge dagens praksis i marka for standard merking og «Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger». Rødmerka skiløyper og blåmerka stier skal være merket med enkle skilt i vei- og stikryss (som praksisen er i dag). Gjeldende avtaler med Skiforeningen og Den Norske Turistforening om merking og skilting bør bli videreført. DNT kan, etter avtale med Oslo kommune, blåmerke tidligere umerkede stier.

Kulturminner kan bli vist på kart, men trenger generelt ikke å ha egne retningskilt og informasjonsskilt. Enkelte kulturminner som er lett tilgjengelig, spesielle eller er representativ for

historien i området, kan få enkle informasjonsskilt på stedet (se avsnitt om kulturminner). Stier som av historiske årsaker er av spesiell interesse kan bli spesielt merket.

Det skal være enkle, små skilt som markerer inngangen til verneområdet på hovedstiene.

Det bør være informasjon om verneområdet, minimum kart som viser vernegrensene, på informasjonstavlene på de nærmeste innfartsårene.

Skilt skal ikke etterlate seg varige spor i stein og terreng.

All skilting og merking innenfor verneområdet, både hvor skilt skal plasseres, hvilke typer skilt man skal ha og hvilken informasjon skiltene skal formidle, skal inngå i en samlet skiltplan som forvaltningsmyndighetene skal utarbeide. Ytterligere skilting og merking enn det som allerede forekommer i dag må ikke skje før skiltplanen er blitt utarbeidet.

Søppelhåndtering

Søppel virker sjenerende og har sterk negativ innvirkning på naturopplevelsesverdiene i området. Samtidig er menneskelig aktivitet i marka ofte forbundet med søppel som blir liggende igjen, særlig på de mest brukte rasteplassene og teltplassene.

Det er Oslo kommune som grunneier som har ansvaret for å fjerne søppel i verneområdet. Målet er at det ikke skal være søppel i verneområdet, og å skape en holdning blant folk at det ikke er greit å kaster søppel ute i naturen. Man skal kun plassere søppelkasser ved skogsveiene. Bruk av søppelkasser bør begrenses slik at det faller folk naturlig at det ikke finnes søppelkasser i naturen og at de dermed må ta med søpla si selv.

Kulturlandskap

Bygningene på den gamle husmannsplassen Frønsvoll er blitt satt i stand og mange av de aktivitetene som hørte hjemme på et småbruk eller en husmannsplass er blitt gjenopptatt. For eksempel har det gamle beitet blitt ryddet og igjen blitt benyttet som beite om sommeren. Det er et mål å ta vare på og formidle det kulturlandskapet som var vanlig i marka før i tiden. Oslo kommune som grunneier og forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til å utvide beitet på Frønsvollen også innenfor vernegrensene. I den forbindelse kan man rydde trær og annen vegetasjon og gjerde inn området. Forvaltningsmyndighetene og Oslo kommune som grunneier kan også tillate skogsbeite i verneområdet for å holde skogen åpen og for å ta vare på tradisjonen. Forvaltningsmyndighetene kan åpne opp i skog der det finnes rester av kulturminner eller kulturlandskap.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- d) beiting

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

j) istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner

Litteraturliste

Delegeringsforskriften - FOR-2014-09-17-1189 , Delegering av forvaltningsmyndighet til Oslo kommune for 4 friluftsområder)

Det begynte med Frognerseterskogen – Vevstad, A. 1989. Det begynte med Frognerseterskogen. Centraltrykkeriet Østerås A.s.

DNT.no - <http://www.dnt.no/historikk/>

Drømmen om marka – Gangdal, J. 2011. Drømmen om Marka. Aschehoug & Co.

Gundersen, V., Skår, M., Tangeland, T. & Vistad, O. I. 2011. Særskilt vern av friluftsområder i Oslomarka etter markalovens § 11: Kunnskapsgrunnlag, kriterier og registreringsmetode. – NINA Rapport 664. 78 s. Lillehammer, mars 2011

Høring av vernforslag – Fylkesmennen i Oslo og Akershus. 2013. Vern av fire friluftslivsområder i Oslo kommune iht. markaloven § 11.

Kartlegging av friluftsliv- og naturverdier i 32 utvalgte områder i Oslomarka» Frode Løset, Mats Finne og Ragnhild Heimstad 16.01.2012

Kilden.no – Skog og Landskap, Kilden til arealinformasjon.

<http://www.skogoglandskap.no/kart/kilden>

Kongelige resolusjonen for vern av friluftslivsområder i Marka – Kongelig resolusjon. Bård Vegar Solhjell. 04.10.2013. Vern av friluftsområder i Marka.

Kulturminner og skogbruk – Jacobsen, H. 1997. Kulturminner og skogbruk. Biri : Skogbrukets kursinstitutt.

Kulturminnesøk.no – Riksantikvaren. <http://www.kulturminnesok.no/>

Løset, F., Finne, M. og Heimstad, R. 16.01.2012. Kartlegging av friluftsliv- og naturverdier i 32 utvalgte områder i Oslomarka SWECO rapport

Markadatabasen – Skiforeningen - <http://www.skiforeningen.no/marka/>

Markaloven - LOV-2009-06-05-35 Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

Naturbase – Miljødirektoratet. <http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>

NGU.no – Norges Geologiske Undersøkelse

o <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

o <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/>

Nordmarka 1996 – Frislid, R. og Andersen, G. 1996. Nordmarka, Natur, historie og friluftsliv. Gyldendal Norsk Forlag A/S.

OFA.no - (<http://www.ofa.no/OmOFA.aspx>- Osloområdas fiskeadministrasjon (OFA)

Ot.prp.nr. 23 (2008-2009) Om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

Skogbrukslære – Larsen, Stranna, Ø. 2009. Skogbrukslære. Tun Forlag.

Verneforskriften - FOR-2013-10-04-1173. Forskrift om vern av Skjenningsåsen friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo

Wikipedia- Frønsvollen. 2014

Vedlegg 1

Forskrift om vern av Skjennungsåsen friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo

Dato FOR-2013-10-04-1173

Publisert II 2013 hefte 4

Ikrafttredelse 04.10.2013

Sist endret

Endrer

Gjelder for Oslo kommune, Oslo

Hjemmel LOV-2009-06-05-35-§11

Kunngjort 07.10.2013 kl. 15.05

Rettet

Korttittel Forskrift om Skjennungsåsen friluftslivsområde, Oslo

-----
Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 4. oktober 2013 med hjemmel i lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) § 11. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med vernet er å bevare de naturopplevelsverdier som gjør at området har særskilte kvaliteter for friluftslivet og å bevare et mye brukt friluftslivsområde uten større inngrep og tilrettelegging.

Videre er formålet å bevare et mye brukt friluftslivsområde uten større inngrep og tilrettelegging. Naturtypene varierer mellom en særpreget, gammel granskog og flate myrpartier med innslag av furu. Området innehar naturlige landskapsrom uten forstyrrende elementer og en stor variasjon i terrengformasjoner.

§ 2. Geografisk avgrensing

Friluftslivsområdet berører følgende gnr./bnr.: 34/2, 42/1, 47/31 og 50/2 i Oslo kommune.

Friluftslivsområdet dekker et totalareal på 900 dekar.

Grensene for friluftslivsområdet går fram av kart i målestokk 1:10 000 datert Miljøverndepartementet september 2013.

De nøyaktige grensene for området skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Oslo kommune, hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og i Miljøverndepartementet.

§ 3. Vernebestemmelser

I friluftslivsområdet kan det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde, jf. § 1.

I friluftslivsområdet gjelder følgende vernebestemmelser:

a) vegetasjonen er vernet mot skade og ødeleggelse. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt

b) dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse

c) området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre friluftslivs- og naturopplevelsesverdiene, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan endre områdets verdi som friluftslivsområde vesentlig.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

a) sanking av bær og matsopp

b) jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk

c) skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk

d) beiting

e) brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lover og forskrifter

f) rydding av utsiktspunkter i henhold til vedtatt skjøtsels- eller forvaltningsplan, samt forsiktig skjøtsel for å sikre utsikt fra Frønsvollen og Skjennungstua

- g) merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier
- h) preparering av eksisterende løyper
- i) tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk
- j) istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner
- k) etablering av nye klatrefelt, så fremt ikke annet er angitt i egen forvaltningsplan for området, jf. § 10
- l) drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi-, telefon og kraftanlegg.

§ 5.Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til naturopplevelsesverdier, vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I friluftslivsområdet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy
- b) bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten
- c) forvaltningsmyndigheten skal i egen forvaltningsplan gi bestemmelser om bruk av området.

§ 6.Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- a) gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet
- b) gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten
- c) nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring
- d) nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget
- e) nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktivitet nevnt i § 4 bokstav h og l.

§ 7.Tillatelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a) anleggelse av nye stier og løyper, og til omlegging av eksisterende stier og løyper

- b) bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangementer som ikke strider mot verneformålet
- c) skogskjøtselstiltak i enkelte delområder for å utvikle en mer friluftlivsvennlig skog i tråd med verneformålet og i samsvar med forvaltningsplan
- d) nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 bokstav d, g og j
- e) utvidelser og oppgraderinger av eksisterende anlegg som veier, løyper, ledninger
- f) tiltak i forbindelse med oppgradering og drift av sentralnettet i og rundt Oslo.

§ 8. Dispensasjon

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål, eller dersom sikkerhets hensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Det kan ikke gis dispensasjon til tiltak som vesentlig endrer områdets verdi som friluftslivsområde.

§ 9. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10.

§ 10. Forvaltningsplan

Det skal utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av friluftslivsområdet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

§ 11. Forvaltningsmyndighet

Miljøverndepartementet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet¹ etter denne forskriften.

¹ Oslo kommune iflg. forskrift 17 sep 2014 nr. 1189.

§ 12. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 2

Naturtyper Skjenningsåsen friluftslivsområde fra Naturbase 2015

Gammel barskog: Større grandominert område som også inneholder gammel furuskog, raskmarkskog med innslag av mye løv og rik- og fattig sumpskog. Blåbærskog dominerer i nord, men det er partier med høgstaudeskog helt nede ved veien. Det er innslag av lågurtskog i brattere ller. Både de fattige og rike sumpene er ikke grøftet. Skogen er flersjiktet med stor spredning, det finnes læger av gran og boreale løvtrær i alle nedbrytningsfaser og av tildels grove dimensjoner. Spredt med gadd av gran. De største granene måler opp mot 60 cm i diameter. Det er en del rasmarek i midtre områder, grov blokkmark og mye bergvegger fra Skjenningsstua og sørover, samt en del hengselav på trær. Det er innslag av kløfter, berg med overheng, noen høystubber og en bekk renner gjennom lokaliteten.

Gammel barskog: Lokaliteten har flersjiktet granskog med svært store dimensjoner. Området har ligget urørt i lang tid. Med innslag av rogneskog i sørskråning, og oppvoksende løvskog i kløft lengst i øst som er tatt med som restaureringsobjekt i biotopen. Det finnes spredt med elementer av gadd, læger, høystubber og bergvegger og rasmarek. Stedvis rike lommer med rik karplanteflora i sørskråningen. Innslag av edelløvtrær. Området bør få utvikle seg fritt.

Intakt lavlandsmyr i innlandet: Frønsvollmyrene har lokal verneverdi. Lokaliteten omfatter et ombromesotroft myrkompleks der flere myrformtyper inngår. Myrene dekker et stort areal, men er noe medtatt på grunn av grøfting. Restaurering bør forsøkes gjennomført. Floraen er variert med innslag av enkelte planregeografiske interessante arter. Grøftene må fylles igjen eller utplaneres.

Gammel barskog: Bledningsdrevet skog. Hogstkl. 5 gran. Bon. 14-17. Litt Grandominert rasmarekskog med innslag av en del løv. Skogen er flersjiktet og de eldste trærne var ca. 140 år. Lågurtskog og høgstaudeskog er dominerende vegetasjonstyper med skogstjerneblom, gullris og skogfiol. Skogen er forholdsvis grovokst med en del graner som måler 40-50 cm i diameter. En del yngre granskog (h. kl 3) på vei opp. I nord er det stedvis et busksjikt av rogn. Fravær av kontinuitetselementer og dokumentert artsmangfold gir lokal verdi per i 2005.

